

ТЕМИ ОТ МЕДИИТЕ

04.01.2013 г.

Важни обществено-икономически и политически теми

[Вестник Капитал daily](#)

✓ Икономика на мрънкането

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2013/01/03/1978108_ikonomika_na_mrunkaneto/?ref=novo24

Щастието не е в парите, а в тяхното количество. В тази максима може и да има капка истина, особено в следпразничните дни, когато семейните бюджети са изтънели. Ако има обаче пример, с който да докажем, че щастието не зависи от доходите, това е България.

Българите просто не са толкова щастливи, колкото биха могли да бъдат, ако това субективно усещане можеше да се измери само според доходите на хората. В последния доклад за световното щастие, публикуван от базирания в САЩ Earth Institute (част от Колумбийския университет), страната ни заема 147-о място от общо 156 държави и се нарежда заедно с Конго, Танзания, Хаити, Коморските острови, Бурунди, Сиера Леоне, Централната африканска република, Бенин и последната - Того. Брутният вътрешен продукт (БВП) в Того обаче е бил едва 3.6 млрд. долара през 2011 г. на население малко над 6 млн. души или почти 15 пъти по-нисък от този на България. Първите места в класацията пък заемат държавите от Северна Европа - Дания, Финландия, Норвегия и Холандия. Тази подредба в известен смисъл развенчава твърдението, че хората са най-щастливи в южните слънчеви страни, а там, където е студено, те са намръщени.

Какво още обаче прави българите едни от най-недоволните хора в света? Преходът, политиката, съдебната система, дори Османската империя... всеизвестни клишета, които обаче се оказват неприложими към други държави, които имат подобен бекграунд. Според анализаторите причината да се намираме на опашката по щастие е, че българите винаги гледаме "в двора на съседа". Свикнали сме, че България и определението "най-бедната страна в Европа" вървят ръка за ръка. Това изоставане в сравнение с другите страни е сред "виновниците" за усещането, че сме нещастни. Всъщност тази зависимост е открита от Ричард Истърлин, професор по икономика от университета на Южна Калифорния, още през 1974 г. Той показва, че в рамките на една страна богатите са сравнително по-щастливи от нещастните, но с течение на времето икономическият растеж на една страна не води до по-усмихнати и доволни хора. За да обясни това, той предлага хипотезата, че хората се сравняват помежду си и това, което има значение, е сравнителният, а не абсолютният размер на доходите. Обяснението, което Истърлин дава, е, че във всеки един момент по-богатите хора се чувстват по-добре от бедните в рамките на една страна. С течение на времето обаче според него икономическият растеж не прави нацията по-щастлива.

Нещастни по убеждение

И все пак говорим за усещането за нещастие. То е изцяло субективно. Може и да ви се струва невероятно, но доходите в България нарастват всяка година (дори и в кризата). Въпреки това хората не се чувстват по-доволни от живота си. За десетте години между 1997 г. и 2007 г. доходът на глава от населението в България е скочил от 26% от средния за ЕС (по паритета на покупателната способност и преизчислени за 27-те страни членки) до 40% спрямо европейския, а през миналата година достигна 46% от него. Логично заключение е, че самото забогатяване носи със себе си не само позитиви, но и негативи и затова ние не се чувстваме много по-щастливи. Част от причините за този парадокс може да се открият в прехода към пазарна икономика.

Често казваме, че "съдбата обича смелите". Един от прочитите на това изречение е, че за да постигнеш резултати, трябва да рискуваш. Натрупването на несигурност и риск обаче прави хората по-тревожни. Обяснение може да се търси и в исторически план. През 90-те години изведнъж престава да съществува държавата, която се грижи за всички. Психологическото изживяване на тази загуба на сигурност е по-драматично в България по думите на Георги Ганев, макроикономист от Центъра за либерални стратегии. "Богатството означава по-голяма несигурност. Да си богат означава, че обикновено имаш повече за губене. С влизането в пазарни отношения се повишава многократно и личната отговорност", допълва той.

Функционирането на цялостната система, както и обстоятелствата, в които живеем - кризата, заледените през зимата и прашни през лятото улици, нередовният градски транспорт и намръщената продавачка в магазина, разбира се, не са без значение. Необходимостта от поемане на лична отговорност обаче прави прехвърлянето на топката в полето на противниковия отбор все по-трудно. По думите на д-р Надя Матеева, психотерапевт и ръководител на службата за насочване към професионални услуги към "Дружеството на психолозите", проблеми възникват, когато се опитваме да приписваме очакванията си на външната среда, лошото управление и други фактори извън нас повече, отколкото на собствените си възможности. Според нея една от разликите между България и съседните държави е, че докато те се обединяват, за да отстояват правата си, българите се оплакват, но рядко правят постъпления за решаването на проблемите си. "Това обаче ни носи само повърхностен комфорт, който на практика има само временен ефект", допълва тя.

Ако мрънкането по-често води до действия, безкрайното мрънкане за времето, кризата и заплатите може да бъде и

двигател на прогрес. "Ако хората са твърде щастливи, те няма да искат да променят живота си", казва Георги Ангелов от институт "Отворено общество". Според него българите не са доволни, защото се стремят към европейски доходи.

С щастие към прогрес

Кое е първо - яйцето или кокошката? Горедолу толкова труден е и въпросът дали пощастливи са богатите хора, или побогати са щастливите хора. Според изследването "Икономически растеж и себеусещане за благосъстояние" на Бетси Стивънсън и Джъстин Уолфърс от Университета в Пенсилвания икономическият растеж води до по-високо ниво на щастие. Всяка монета обаче има и обратна страна. Друго правдоподобно обяснение е, че пощастливите хора правят повече пари. Възможно е те да са по-производителни, да взимат по-успешни решения и да са по-добри управленци. Усмивнатата продавачка в супермаркета например е много по-добър служител от намръщената ѝ колежка.

Това е заключението и от проучване на немския център за икономически изследвания CESifo. Резултатите от него показват, че младежите в САЩ, които твърдят, че са доволни от живота и се чувстват щастливи, имат по-високи доходи след около 10 години. Възможно обяснение е, че щастие влияе върху здравето, социалния живот и самочувствието на човек, които обикновено водят до положителни резултати на пазара на труда. "Ако сме настроени позитивно, нещата ще тръгнат", казва и Ивайло Богомилов, изпълнителен директор на "Маркет тест". Един от примерите, които той дава, е с това как успехът се възприема от околните. По думите му в САЩ например хората възприемат успешите като модел, към който да се стремят. "В България не можем да мислим по този начин, въпреки че никой не знае колко трудни решения стоят зад един успех."

Дали "щастие се отплаща" в буквалния смисъл, или пък то може да се купи с пари, е тема на дълги дискусии. Ясно е обаче, че между двете има връзка. Някъде по света тя вече е осъзната и е превърната в успешен маркетингов продукт - в Кралство Бутан в Южна Азия например. От 1972 г. там измерват благосъстоянието си чрез брутно национално щастие, а не чрез БВП. Вярването е, че "ако правителството не може да създаде щастие за народа си, няма смисъл то да съществува". А и какъв би бил смисълът от един успех или от парите, ако те не ни правят щастливи?

✓ Две нови декларации очакват фирмите

http://www.capital.bg/politika_i_ikonomika/bulgaria/2013/01/03/1978146_dve_novi_deklaracii_ochakvat_firmitse/

Традиционно, с настъпването на новата година, идва и време за данъци. Настоящата 2013 не прави изключение и кампанията по събиране на дължимото към държавата започна.

По-едри акценти тази година са два - новият данък върху доходите от лихви и единното платечно нареждане. Противно на очакванията, облагането на доходите от депозити няма да увеличи броя на документите, които трябва да се попълват. Той ще се удържа ежемесечно от банките и те ще превеждат накуп дължимото на държавата от всичките си клиенти, с което отпада нуждата да подаваме допълнителна информация.

Заради влизащото в сила единно платечно за данъчните и осигурителни задължения обаче, самоосигуряващите се физически лица ще трябва да попълват една допълнителна нова декларация през 2013 г., а фирмите ще имат задължението да подават две декларации допълнително. И в двата случая новите документи ще се подават веднъж на тримесечие.

Срокове и документи

Ако сте физическо лице и имате допълнителни доходи от 2012 г., освен тези по трудовия договор (но не сте самоосигуряващ се), данъчната декларация за дължимия данък общ доход за вас ще е същата като през миналата година. В различните приложения ще трябва да посочите получените доходи от заплата, хонорари, авторски възнаграждения, от наеми, от сделки с недвижими имоти (когато подлежат на облагане) и др.

Декларацията и пълния набор от приложения могат да се вземат на място в офисите на НАП, или да се изтеглят от сайта на агенцията - www.nap.bg. Скоро данъчните ще активират и услугата си данъчна декларация с баркод, при която ще можете от личния си компютър да попълните PDF документ, след което да го принтирате и подадете на място в офисите на НАП, по интернет (ако имате електронен подпис), или по пощата. Срокът за подаване на данъчните декларации и плащане на дължимите данъци е 30 април.

Ако сте готови с документацията си и платите дължимия данък общ доход до 10 февруари, получавате 5% отстъпка от дължимата за внасяне сума. Същото облекчение е налице и ако подадете декларацията си по електронен път, като срокът е до 30 април. Не можете обаче да ползвате и двете облекчения накуп.

Какво е новото

За самоосигуряващите се лица и фирмите тази година е подготвена специална обща декларация, (по чл. 55, ал. 1 от ЗДДФЛ и чл. 201, ал. 1 от ЗКПО) в която се посочват всички данъци, които са удържани при изплащането на нетрудови възнаграждения и дивиденди в полза на други физически и юридически лица.

Това означава че една фирма, която плаща наем и удържа 10% от него като данък, или изплаща дивидент на свой акционер и от него също удържа 10% за да ги преведе в НАП, ще трябва първо да декларира тези удръжки. Така системата (която вече трябва да работи в режим единно платечно без посочване кои суми за кои задължения са) ще "научи", че този данък е събран и дължим от получателя на дохода. Идеята е, че така данъчните няма да се чудят за какво са преведени на НАП тези пари.

Лошото е, че такава декларация ще трябва да се подава четири пъти в годината – след приключването на всяко тримесечие. Тук има замяна на едно усложнение с друго, но по-малко. През миналата година удържаните данъци се внасяха всеки месец, но не се налагаше декларирането им, защото на практика то се осъществяваше с попълването на отделните кодове на сметките, към които се нарежда преводът. От тази година платещото нареждане е едно, но за това пък ще се изисква попълването на декларация.

За фирмите

От тази година се въвежда по-удобен режим за плащане на авансовите вноски по данък печалба, от който ще се възползват малките и средните фирми. Авансови вноски ще се правят само от фирми, чиито приходи за предходната година надхвърлят 300 хил. лв., а миналата година вноски правиха компаниите с оборот над 200 хил. лв. Освен това фирмите с годишни приходи под един милион лв. ще отчисляват вноските си веднъж на тримесечие, а не всеки месец, както беше през миналата година.

Обратната страна на медала е, че и за авансовите вноски по корпоративен данък, ще се въведе нова специална декларация. Причината отново е фактът, че дължимите вноски няма да се превеждат към отделна подсметка на НАП, а на едно място с всички останали данъци. За това е нужно задължението първо да се декларира и софтуерът на данъчните да знае, защо се внасят дадени средства.

Критиците на единното платежно нареждане твърдят, че разреждането на вноските, както и освобождаването на по-голям брой фирми от авансово превеждане на данъка цели да предотврати хаос в информационната система на НАП. Според тях софтуерът на данъчните е некачествен и генерира множество грешки, при които изрядни фирми и физически лица се оказват длъжници с просрочени задължения, когато поискат справка за това. Друго опасение е, че при новия режим тези грешки ще зачестят, но от НАП твърдят, че единното платежно ще разтовари системата и неточностите трябва да изчезнат.

Заявленията за здравни осигуровки

Специалните заявления за плащане на здравни осигуровки, все още не се предлагат от НАП. От там обясниха, че не са ги доставили до офисите, но това ще стане в най-скоро време. Тези заявления позволяват на хората с неплатени в миналото данъци и осигуровки да поискат средствата, които превеждат на НАП, да отидат специално за покриване на здравно-осигурителните им задължения. Така те няма да загубят правата си на здравно осигурени след като влезе в сила единното платежно нареждане.

[Вестник Стандарт](#)

✓ Бизнесът скочи срещу разделните боклуци

<http://paper.standartnews.com/bg/article.php?d=2013-01-04&article=436324>

Администрацията изцяло прехвърля на бизнеса грижата за събирането на отпадъците с новата наредба за разделното събиране на боклука. Това коментира пред агенция "Фокус" изпълнителният председател на Българската стопанска камара (БСК) Божидар Данев. От 1 януари всички фирми са задължени да събират разделно отпадъците от хартия, пластмаса, стъкло и метали. Фирмите, магазините и ресторантите в селища с над 5000 жители трябва да имат разноцветни съдове за събиране на боклуците или да сключат договор с организации за оползотворяване на отпадъци от опаковки, електронно и електрическо оборудване. Промяната е регламентирана в новия Закон за управление на отпадъците (ЗУО). Ако правилата не се спазват, предвидените глоби са от 3000 до 10 000 лв. Божидар Данев се опасява, че с големите глоби държавата си осигурява приходи. Според председателя на БСК Министерството на околната среда и водите се опитва да направи стъпка към монополизация на пазара на фирмите, които ще събират отпадъците. "В две направления имаме две коренно погрешни стъпки, които ще деформират цялата бизнес среда", заяви Данев. Според него има вероятност за отлив на чужди инвеститори, защото подобни разпоредби "в никакъв случай не ни доближават, а ни отличават от европейското икономическо пространство".

✓ Данъкът "лихви" не се декларира

http://www.standartnews.com/biznes-biznes/danakat_lihvi_ne_se_deklarira_-173162.html

Доходите от лихви по срочните депозити на български граждани в банки в страната няма да се обявяват в годишните данъчни декларации, съобщиха от НАП. Законът не изисква хората да декларират или да плащат този данък, защото банката, в която е депозитът, е задължена да го изчисли, удържи и внесе по сметка на НАП. Независимо дали човек е длъжен да декларира доходите си (например защото има доходи от хонорари или от наеми), данни за размера на притежаваните депозити, за лихвите и дължимия данък върху тях няма да се попълват в данъчната декларация. Лихвите по безсрочни депозити и т.нар. детски влогове не се облагат с данък. Но авансово платените през 2012 г. лихви по депозити, чийто падеж е през 2013 г., също се облагат. Ако например през октомври 2012 г. е направен срочен депозит за срок от 6 месеца, чийто падеж е през април 2013 г., като лихвата е изплатена авансово през 2012 г., доходът се счита придобит на датата на падежа през 2013 г. и трябва да бъде обложен. В този случай банката трябва до края на май 2013 г. да начисли данъка и да го преведе по сметката на НАП.

[Вестник Труд](#)

✓ Свършват парите за работа и обучение

<http://www.trud.bg/Article.asp?ArticleId=1700061>

Последният влак за бизнеса да кандидатства за евросубсидии за наемане на безработни и обучение на персонал заминава след месец. Срокът за подаване на проектни предложения по програмата "Ново работно място" за назначаване на младежи до 29 години изтича в края на днешния работен ден. А 8 февруари е крайната дата за приемане на заявки по друга схема - "На път". По нея бизнесът може да получи средства, за да осигури транспорт до предприятието на служителите си от други населени места.

Това са последните проекти от оперативната програма "Развитие на човешките ресурси" за откриване и запазване на работни места за този програмен период. "През 2013 г. няма да отваряме нови схеми за заетост и обучение. Такива ще

има единствено за деинституционализацията. Вече сме програмирали 100% от ресурса и ще се съсредоточим върху изпълнението на подписаните договори”, каза зам.-министърът на труда Зорница Русинова пред “Труд”. Тя добави, че планираните пари по програмата “Подкрепа за заетост” са изчерпани, тъй като заявките за наемане на безработни са над 3 пъти повече от предвиденото. Затова в следващите месеци към нея ще се насочат допълнителни средства, останали от по-неатрактивни програми. Още пари ще се отпуснат и по най-мощната програма за обучение и наемане на безработни “Развитие”, но те също ще са за удовлетворяването на вече подадени заявки, каза Русинова. “Няма време за откриване на нови грантови схеми. Опитът ни показва, че при най-добрия случай от обявяването на такава до началото на изпълнението минават минимум 6 месеца”, обясни Иван Кръстев, шеф на дирекция “Европейски фондове и международни проекти” в Агенция по заетостта.

Това означава, че единственият шанс за бизнеса да кандидатства за субсидия за заплати и осигуровки на наети безработни през 2013 г. остават програмите от националния план по заетостта, който се финансира от държавата. Бюджетът му е 73 млн. лв., но голяма част от тях са за общините с най-висока безработица.

Продължават да се набират заявки по програмата за 6-месечни стажове на младежи със средно и висше образование без опит по специалността си. Сумата по проекта още не се е изчерпала. Досега по нея са наети около 7000 души. Свободни остават около 1500 места. За наемането на стажантите работодателите подават директна заявка в бюро по труда. Проектно предложение не е необходимо. По време на практиката си младежите получават месечна заплата, равна на минималния осигурителен доход за съответната професия и икономическа дейност. Обикновено възнаграждението е около 350-400 лв.

Фирми могат да вземат от 20 000 до 390 000 лв.

Програмата “Ново работно място”, която приключва днес, дава възможност на частни фирми да получат между 20 000 и 390 000 лв. от Европейския съюз за обучение, заплати и осигуровки на новонаети младежи (до 29 г.). До 40% от сумата може да се ползва за купуване на техника и оборудване. От фирмите не се изисква съфинансиране.

1125 лева за обучение

За обучение на безработни младежи фирмите могат да получат между 600 и 1125 лв. на човек в зависимост от степента на професионалната квалификация, която се придобива. За обучение по ключови компетенции бизнесът може да получи от 140 до 350 лв. на човек.

За да се включат в обученията, младежите трябва да са регистрирани в бюро по труда. По време на курса те получават стипендия по 8 лв. на ден, но само ако присъстват на занятията. По програмата се осигуряват и пари за транспорт, ако обучението е в друго населено място.

Компаниите могат да наемат вече квалифицираните младежи за срок между 6 и 12 месеца. През този период фирмите ще получават средства за заплати и осигуровки. Възнагражденията са равни на минималния осигурителен доход за съответната икономическа дейност и професия. Например младеж, нает като техник или приложен специалист в млекопроизводството, ще получи 511 лв. месечна заплата. Негов колега, който започне работа като квалифициран работник в производството на облекло, ще взема 345 лв.

Проектите се подават в бюро по труда в съответния областен град на хартия или по електронен път чрез системата ИСУН. Крайният срок изтича в 16,30 ч днес. Общият бюджет на програмата е 18 млн. лв. Очаква се парите да стигнат за наемането на 2000 души.

По схемата “На път” фирмите могат да получат отново между 20 хил. и 390 хил. лв., за да осигурят транспорт на служителите си до работното място за период от 12 месеца. Проекти се подават до 8 февруари в бюрата по труда в областните градове или по електронен път.

Безплатен път до работа

По схемата работодателите ще получат пари за заплати на шофьорите и по 0,65 лв. на км за транспорт за едно превозно средство, независимо от броя на пътниците в него. Няколко фирми могат да участват с общ проект. Бюджетът на програмата е 20 млн. лв. Очаква се сумата да стигне за транспорта 15 000 работници. Задължително условие е служителите да не са командировани и дейността им да не е свързана с пътуване.

И по двете програми не могат да участват селскостопански и горски предприятия. Пари не могат да получат и фирми в несъстоятелност и такива, които дължат данъци и осигуровки или имат задължения по друг договор за еврофинансиране. Не могат да участват и компании, които са прекратили дейността си или са под съдебен надзор.

Следващият влак - в средата на 2014 г.

Следващата възможност за кандидатстване за европари за заетост и обучение едва ли ще е преди средата на 2014 г. Причината е, че парите от ЕС за пазара на труда ще започнат да се разпределят едва след като заработи бъдещата програма “Развитие на човешките ресурси”. Според експертите това трудно ще стане още от първия ден на новия програмен период (2014-2020 г.). Все още не е ясно на колко точно евросредства може да разчита България през следващите седем години. Знае се, че 25% от всички пари от еврофондовете ще са за пазара на труда. Според ЕК средствата трябва да се насочат основно към повишаване на заетостта и към предприемачеството. Брюксел препоръчва с парите да се стимулира създаването на нови работни места в ИТ сектора, зелената икономика, здравните и социалните услуги.